

Українські домагання.

20 марта, голова ради міністрів. кн. Львов, прийняв українську депутацію з громадських діячів і заступників української молоді, робітників та солдатів. *) Депутація подала кн. Львову спеціальний меморіал („пам'ятну записку“) в українській справі. Подаємо до відомості нашого громадянства текст і домагання цієї записки.

Починається вона з коротенької історії того, як ставився до України старий уряд та його місцеві органи—аж до події останньої світової війни в Галичині та Буковині. Згадавши, що репресії не могли спинити українського національного руху, хоча й одбилися надзвичайно тяжко на загально-політичному й громадянському розвитку народних мас—записка встановлює основи того нового ладу що повинен зараз же увійти в життя на Україні. „Тепер нові правові основи життя в Росії вимагають, щоб негайно покінчити з сумною спадщиною минулого. Це зробити треба не тільки в інтересах українського народу, але і в інтересах цілої держави, бо занепад однієї частини її може довести до загибну ввесь державний організм...

Вважаючи на те, що штучна задержка в розвитку сил українського народу тяглася занадто довго, новий уряд не може обмежитися що до його тільки пасивній ролі — простому скасуванні національних обмежень. Неминуче потрібно приступити й до активного поладження тієї величезної шкоди, що прийняв український народ од старого режиму.“

Переходячи до практичних завдань записка насамперед вимагає, щоб зроблено було наказ по всіх урядових місцях та установах на Україні, що всі дотеперішні обмеження касуються до останнього, що „рідна мова українського народу допускається в практику адміністративних установ і що не тільки людина має право до них звертатися рідною мовою, але й органи влади мусять поруч російської мови вживати й української, коли звертаються до української людності“. Гарантією цього повинно бути насамперед те, що настановляти на Україні властей треба тільки з людей, що знають край, побут і мову народа, особливо в органах просвітних, а друге—що для нагляду за роботою місцевих органів повинні бути призначені спеціальні комисари з посеред українських громадських діячів, які були б посередниками між властю та українською людинністю й українськими політичними організаціями.

Особливо підкреслює записка, що треба, щоб і при боці центрального уряду в Петрограді був комисар українських справ, обраний од українського громадянства.

Переходячи до поодиноких міністерств, записка особливо виділяє такі моменти.

Міністерство юстиції повинно видати наказ, щоб українську мову допущено в практику судових установ на Україні таким способом 1) по волонських і верхніх сільських судах усе діловодство в цивільних і кримінальних справах проводиться українською мовою; 2) в мирових і всіх інших судових установах в справах цивільних судді повинні приймати прохання, заяви і все инше українською мовою; так само усні заяви і змагання сторін, допити, присяга свідків, резолюції і постанови мають бути українською мовою, коли вона являється рідною для сторін, або коли одна з сторін обернулася до суда українською мовою; в мішаних справах революції й постанови робляться двома мовами; 3) теж саме і в справах кримінальних, коли українська мова рідна для сторін; акт обвинувачення, допити, судові слідство: все инше діловодство проводиться українською мовою.

Міністерство народної освіти має реформувати освіту народню на Україні таким способом: 1) в народній школі вся наука проводиться українською мовою; 2) українська мова допускається в середні школи, особливо ж педагогічні; останні треба організувати негайно для підготовки вчителів у народні школи, 3) українська мова допускається у вишніх школах, як поодинокі курси: відчити поки буде організовано цілий університет українською мовою; в українських університетах, а тако ж і в інших, де знайдуться слухачі і лектори, заводяться курси українознавства; 4) при київському, харківському й одеському окрузі організуються наради з українських громадських діячів, які мають виробити план практичних заходів для шкільної реформи на Україні; 5) найближчими літніми ваканціями, а коли можна, то й раніше, організуються вчительські курси для підготовки народних учителів до нової праці в оновленій школі; 6) видаються копії

ти Київському науковому товариству й Добродійному Петроградському товариству на видання шкільних підручників.

Духовне відомство має 1) посвятити сільському духовенству, що казання і всі инші зносини його з народом повинні вестися українською мовою; 2) одкликати негайно православну адміністрацію (духовну) над галицькою греко-католицькою (уніятською) церквою й вернути останній право самій порядкувати своїми справами.

Окрім того зараз же треба вернути окузованим краям Галичини й Буковини їхній давній громадянський лад, політичний і громадський, а також усі національні права, якими українська людина користувалась до війни, і визволити й вернути всіх галицьких і буковинських українців, арештованих і засланих старим урядом.

*) Див. „телеграми“.